

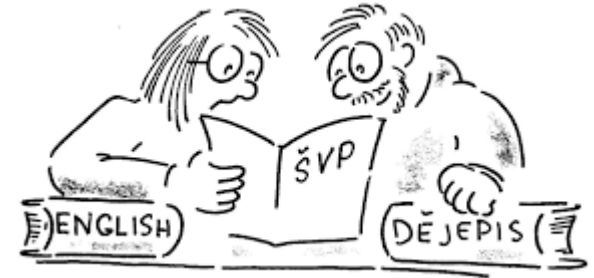
Podmínky vzdělávání žáků se SPU

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání

- **Vymezuje**

- Klíčové kompetence (6)
- Vzdělávací oblasti (9)
- Průřezová témata (6)

- **ŠVP je upraveno dle potřeb žáků se ZP/ZV**

- Možnost zřízení speciálních vyučovacích hodin
- Předměty speciálně-pedagogické péče
- Současně je uvedeno, jaké kompenzační pomůcky, speciální učebnice, apod. budou použity
- Vyšší časové dotace
- Úprava očekávaných výstupů – reálné a splnitelné
- Možnost využití asistenta pedagoga

Úprava obsahu vzdělávání

- Obsah vzdělávání žáků s SPU se nijak výrazně **neliší** od obsahů majority
- **Nezbytný** kvalifikovaný personál, vhodné podmínky vzdělávání, spolupráce s poradenským centrem
- Nutnost posilování dovedností čtení a psaní, schopnosti porozumět textu, práce s učebnicí, didaktickým materiálem
- **Kompetence k učení a řešení problémů** ovlivněny
  - Podporovat koncentraci, „potlačovat“ hyperaktivitu, impulzivitu
- Komunikace = obtíže při písemné komunikaci
  - Záležitost nápravy čtení, psaní a pravopisu
- **SPU = podávané výkony neodpovídají rozumové úrovni**
  - Hyperaktivita, nesoustředěnost, impulzivita, zhoršená koordinace

Formy vzdělávání a podpory žáků se SPU

Bartoňová (2012)

- **Podpora v rámci vyučování učitelem kmenové třídy**
  - U žáků s mírnějšími poruchami
- **Integrace žáka s SPU v běžné třídě**
  - Těžší stupeň poruchy
- **Individuální podpora učitelem**
  - Podpora speciálního pedagoga/školního psychologa formou dyslektických kroužků, reedukační péče
- **Skupiny individuální podpory při základních školách**
  - Nejefektivnější
  - Často se jedná o integrované žáky kmenové třídy – odcházejí na vybrané předměty do třídy speciálního pedagoga

Formy vzdělávání a podpory žáků se SPU

Bartoňová (2012)

- **Speciální třídy pro žáky se specifickými poruchami učení**
  - V. č. 27/2016 Sb.; § 16 z. č. 561/2004 Sb.
  - Třídy se zřizují při ZŠ pro žáky, u nichž jsou diagnostikovány SPU a preferují individuální přístup společně s reedukační péčí
- **Základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení**
  - Reedukační přístup v celém vyučovacím procesu
- **Třídy při dětských psychiatrických léčebnách**
  - Žáci s těžkými stupni SPU společně s kombinací poruchy pozornosti
  - Terapeutická a medicínská podpora
- **Individuální a skupinová podpory v pedagogicko-psychologické poradně (PPP)**
  - Reedukace v rámci edukativních a stimulačních skupin
  - Popř. individuální náprava

Současnost

- Mertin, Kucharská, 2007 (IPPP) – **Třístupňový model péče**
- **Individualizovaná pomoc učitele – 1. stupeň péče**
  - Okamžitou intervenci poskytuje učitel (oblast čtení, psaní, počítání) + spolupráce s rodinou
  - Délka optimálně 6 měsíců – snaha o eliminaci obtíží
- **Plán pedagogické podpory – 2. stupeň péče**
  - Intervence poskytovaná učitelem je konzultovaná s pracovníkem školního poradenského zařízení či s PPP
  - Vypracování Plánu pedagogické podpory
  - 3 – 6 měsíců
- **Specializovaná intervence na odborném pracovišti – IVP – 3. stupeň podpory**
  - Komplexní diagnostika žáka – návrh intervence a vhodných postupů

Individuální vzdělávací plán

- Vyhláška č. 27/2016 Sb. O vzdělávání žáků s SVP a žáků nadaných
- Umožňuje upravit vzdělávání pro žáky s SPU tak, aby bylo dosahováno souladu mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi
- Povoluje **ředitel školy** s písemným doporučením školského poradenského zařízení na žádost jeho zákonného zástupce
- IVP vychází z **učebních dokumentů školy**
- Musí být vypracován **nejlépe před nástupem žáka do školy**, nejpozději 1 měsíc po nástupu
- V průběhu celého školního roku může být upravován podle potřeb
- Za vypracování odpovídá ředitel
  - Podílí se učitelé daných předmětů pro něž je IVP vypracováváno, rodiče i žák samotný
- Školské poradenské zařízení poskytuje podporu a vyhodnocuje dodržování stanovených postupů a opatření

Strategie práce s žáky s SPU

• Vztahy

- Žáci s SPU se musí cítit emocionálně přijati
- Nutnost posilování sebevědomí
- Mluvit s žákem o příčinách selhávání
- Podpora tvořivosti

• Konzultace s rodiči

- Rodiče často mívají pocit viny
- Nutno objasnit emocionální stav dítěte – selhání, snížené sebehodnocení, neschopnost vyjádřit pocity
- Nezbytná vzájemná spolupráce

• Výkonnost

- Chyby nesmí být brány jako negativní prvek, ale nutná součást učebního procesu
- Analýzy silných stránek dítěte a jejich využití

Strategie přístupů k vzrůstající pozornosti

- Pozornost zaměřena k nesprávnému podnětu
- Zahájení pozornosti
  - Pohotovost, připravenost a motivace k výuce
- Zaměření pozornosti
  - Bdělost a dostatek energie
  - Studenti s ADHD si musí osvojit správné strategie pozornosti (jak zaměřit), rozvažovat, být pohotoví, umět vyslechnout otázku ještě před samotnou odpovědí
- Udržení pozornosti
  - Vyžaduje koncentraci po dostatečně dlouhou dobu
  - Schopnost udržení je nutná pro získání důležitých informací

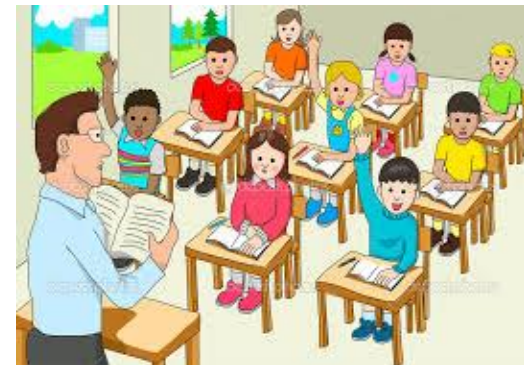
Strategie přístupu k zvládnání impulzivity a hyperaktivity

- Uzpůsobení kurikula
  - Aktivní činnosti udrží jejich pozornost + zvýší motivaci
- Schopnost čekat
  - Poskytovat verbální a motorické odpovědi, zatímco čekají
  - Stručné přesné informace při řešení jednoduchých úkolů
- Jasná časová organizace
  - Krátké požadavky, redukovat množství činností
  - Střídání pohybových úkolů s úkoly statickým
- Možnost pohybu při vyučování
- Zařazování pauz mezi činnostmi

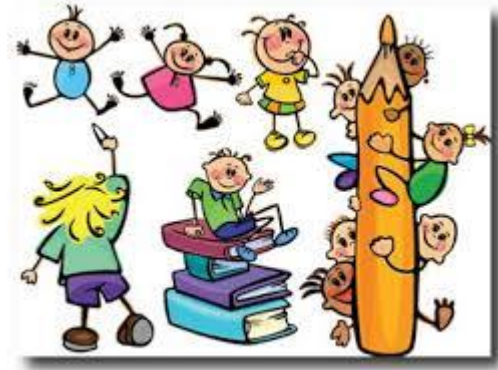

Obecné zásady podpory ve třídě

- Posadit žáka blízko k učiteli, vedle klidného dítěte (?)
- Vysvětlovat novou látku srozumitelně, v jednoduchých větách
- Dávat jasnou zpětnou vazbu
- Domluvit se na úkolech – krátké termíny, známkování
- Vyhnout se únavě, rychlému rytmu
- Pomoci žákovi najít jeho správné tempo práce
- Nechat jej odpovídat na otázky i mimo stanovené pořadí
- Nenavazovat po sobě těžké aktivity
- Pomocť žákovi v počátku plnění úkolu
- Být trpělivý s jeho pomalostí

Obecné zásady podpory ve třídě

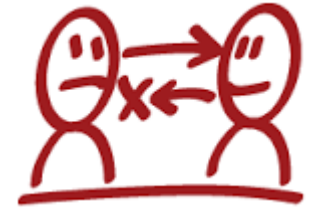

- Nechat žáka objevovat své schopnosti a využívat je také při skupinových aktivitách ve třídách
- Je nutné rozvíjet poznatky o poruchách učení (kompetence učitele)
- Volit vhodné strategie učení (dle typu žáka)
- Rozvoj strategií vědoucích ke zlepšení organizace vlastního času
- Rozvoj metakognice – vhodné způsoby myšlení, zhodnocení vlastních dovedností/slabostí, poučení se z vlastních chyb
- Sociální a emocionální strategie
- Prostředí, v němž je žák podporován a cítí se bezpečně

Komunikace žáků se SPU

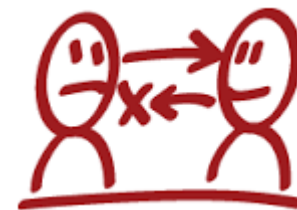

Komunikace studentů se SPU

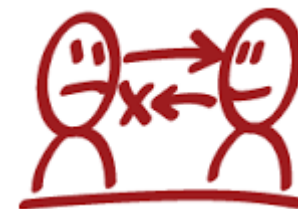
- Žáci s SPU často používají k získání pozornosti **nevhodné způsoby**
- **Úroveň reakcí** v komunikace **je nižší**, než odpovídá věku
- Pokud žáci s SPU žádají o pomoc/podporu, mohou **selhávat ve schopnosti vyjádřit, co přesně potřebují**
- **Menší tendence ptát se** pro získání dalších informací
- Problematické ukotvení komunikačních návyků – **pozdrav**
- Při vyprávění se může projevit snížený zájem, nejistota, malá pozornost a zájem věnovaný sdělení
- **Selhávání v pojmenování předmětů**
- Více pozornosti věnují **vulgarismům**
- Neshody s kamarády řeší často neverbálně – strkáním, bitím

Specifický logopedický nále

- Poruchy řeči a jejího vývoje – symptom LMD!
  - Z. Žlab – 52 % dětí ve věku 6 – 14 let s LMD přítomna NKS (N=700)
- Specifický logopedický nále zahrnuje:
  - **Artikulační neobratnost**
    - Žák umí tvořit hlásky/slova, artikulace je však namáhavá, těžkopádná, neobratná a často méně srozumitelná
  - **Specifické asimilace**
    - Postihují sykavky (cvrci, čvrtci namísto cvrčci)
    - Tvrdé a měkké hlásky (prázniny namísto prázdniny; nyný namísto nyní)
    - Problém se správnou výslovností hlásek ve slově, byť samostatně je vyslovit umí (šešity, susenky, šušenky)

Specifický logopedický nález

- U žáků 2. stupně ZŠ a SŠ
  - Problémy při vyslovování pojmu př: mnohoúhelník, meteorologický, polyvinylchlorid, etc.
  - Žák může působit, že si dělá legraci, není však schopen obtíž překonat
- Systematická podpora rozvoje řečových dovedností, slovní zásoby, artikulace = logopedická péče
- Nález se promítá do psaní – Specifické dysortografické chyby

Faktory ovlivňující edukaci žáka se SPU

Hodnocení

Třída: I.C Číslo v třídním výkazu: 11 Školní rok: 2008/2009

VYSVĚDČENÍ

Jméno a příjmení: Martin Pilný
Datum narození: 11. 11. 2002 Rodné číslo: 021111/0211
Místo narození: Praha

Chování	I. pololetí	II. pololetí
	1	1
Prospěch v povinných předmětech:		
Ceský jazyk	1	1
_____ jazyk	/	/
Prvouka	1	1
Vlastivěda	/	/
Matematika	1	1
Přírodověda	/	/
Hudební výchova	1	1
Výtvarná výchova	1	1
Pracovní činnosti	1	1
Tělesná výchova	1	1
/	/	/
/	/	/

Hodnocení žáka s SPU

- Z. č. 561/2004 Školský zákon
  - Hodnocení: Klasifikace / Slovní hodnocení / Kombinace způsobů
- Hodnocení poskytuje zpětnou vazbu, která by měla žáka motivovat ke zlepšení – zároveň však také ocenit snahu žáka
- **Zásady hodnocení u žáků s SPU:**
  - Hodnocení by mělo být pozitivně motivační a objektivní
  - Reflektuje, co žák zvládnul
  - Jak žák dovede zpracovat a požit již osvojené strategie a postupy řešení
  - Hodnocení postupu a zlepšení
  - Vymezení chybovosti
- **Slovní hodnocení**
  - Umožňuje postihnout celkový vývoj dovedností žáka
  - Lze naznačit směr vývoje žáka

Deficity sociálních dovedností

- Obtíže výrazně znevýhodňující žáka s SPU
- 1/3 žáků s SPU má deficity v sociálních dovednostech
- Mohou být přítomny jako primární obtíže, či vznikat jako důsledek dlouhodobého neúspěchu
- **Sociální dovednosti a komunikační interakce se rozvíjí zejména ve školním období** – klíčové pro udržování mezilidských vztahů
  - Znevýhodnění žáků s SPU
- Ne vždy jsou tyto obtíže zohledňovány při vzdělávání žáků s SPU

Emocionální obtíže žáků se SPU

• Nízké sebehodnocení

- Trvalý neúspěch a neschopnost dosáhnout rozvoje kompetencí vede k celkovému negativnímu sebehodnocení
- Akademické nedostatky a neúspěch v sociální interakci vedou k frustraci, zklamání a pocitu vlastní neschopnosti
- Dojem učitele, že „žák by to zvládnul, kdyby se více snažil“ přispívá k celkově negativnímu sebehodnocení

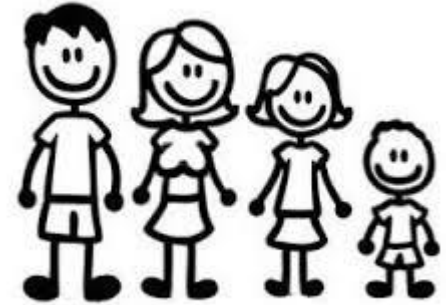
• Úzkost

- Žáci s SPU vykazují větší úzkost než jejich vrstevníci
- Nároky a tlak školního prostředí indikují úzkost až paniku
- Žáci se často cítí bezradní – tendence záškoláctví, agresivního jednání, apod.

• Úroveň resilience

- Někteří z žáků s SPU jsou dostatečně odolní vůči stresu a jsou schopni si vybudovat zdravé sebehodnocení a přiměřené sebevědomí
- K získání pozitivního pocitu sebehodnocení je třeba podpora ze strany učitelů, rodičů a vrstevníků, kteří jsou seznámeni s obtížemi žáků

Výchovný styl rodiny

- **Rodina**
  - Primární sociální skupina
  - Hlavní výchovný činitel, dominantní pro socializaci dítěte
  - Funkce: Biologická, výchovná, emocionální, ekonomická
- **Výchovné styly**
  - Výchova **zavrhující**
    - Existence dítěte připomíná zklamání, nezdár
  - Výchova **rozmazlující**
    - Přílišné citové lpění na dítěti
    - Tendence předcházet obtížím a podřizovat se přáním dítěte
  - **Perfekcionalistická výchova**
    - Vysoká očekávání – přílišný stres
  - Výchova **úzkostná**
    - Přemíra pozornosti a nadměrná starostlivost – vzdor/podřízení
  - **Autoritářská výchova**
  - Akceptace dítěte a jeho rozvoje dle individuálních možností

Styly učení ve školním prostředí

- **Učební styly**
  - Vznikají na genetickém podkladě
  - Ovlivňuje je charakter učiva, věk i vzdělávací cíl
- **Auditivní typ**
  - Obsah učiva je osvojován sluchovou cestou
  - Poslech výkladu, kladení otázek, komunikace s
- **Vizuální typ**
  - Učení zrakovou cestou
  - Využití učebnic, zápisů, výpisků (diagramů), přehledů, apod.
- **Haptický typ**
  - Osvojování učiva zejména skrze názorné pomůcky
  - Pokusy, manipulace s předměty (modely, aj.)
- **Motorický typ**
  - Převažuje učení pohybem
  - Při osvojování učiva mění polohu, pomůckou je rytmizace

Výuka cizích jazyků u žáků se SPU

Výuka cizího jazyka u žáků s SPU

- V učebních plánech je zařazen cizí jazyk od 3./4. třídy
  - Školy dále zařazují druhý cizí jazyk od 7./8. třídy
- Ne vždy má žák s SPU obtíže při osvojování cizího jazyka
- Výběr jazyka je individuální
  - Němčina problematické členy podstatných jmen, složená slova
  - V angličtině zvuková a grafická stránka jazyka
- **Při rozhodování je důležitý:**
  - Typ dyslexie
  - Zájem o výuku (práce na PC – hry – pozitivně ovlivňují zájem)
  - Osobnost učitele (metodická zdatnost, přístup k výuce)
  - Bydliště (příhraniční oblasti – němčina)
  - Negativní transfer (je vhodné volit výrazně rozdílné jazyky: ne Rj a Čj)
  - Využití znalostí rodičů (nemusí být vždy přínosné)

Projevy obtíží při osvojování cizího jazyka

• Čtení

- Záměny písmen: the – hte; der – red
- Domýšlení textu, dvojitě čtení = problematické dekódování

• Psaní

- Přesmykování (from – form), vynechávání písmen (mother – moth)
- Vynechávání krátkých slov, fonetické psaní (train – trejn)

• Řeč

- Nedostatky v osvojení Čj ovlivňují osvojování cizího jazyka
- Nedostatečně rozvinuté složky řeči brzdí osvojování – gramatika, slovní zásoba, jazykový cit

• Porozumění mluvené řeči

- Zejména ve vyšších ročnících – snížená orientace v pokynech, úkolech
- Problémy s orientací = negativní vliv na motivaci = zhoršení známek

Projevy obtíží při osvojování cizího jazyka

- **Artikulace**

- Nesprávná artikulace v mateřském jazyce ovlivní jazyk ciz

- **Jazykový cit a gramatická pravidla**

- **Pracovní paměť**

- Problém při vykonávání více úkolů současně
- Oslabení dlouhodobé paměti vede k nutnosti opakovaně se učit dny v týdnu, číslovky, apod.

- **Automatizace**

- Projevuje se velmi intenzivně zejména v cizích jazycích
- Učitel má dojem, že vše mnohokrát opakuje, v jedné hodině je vazba zvládnuta, v následující je nutné ji znovu naučit.

- **Motorika a prostorová orientace**

- Potíže při orientaci v textu, na stránce, zápisu slovíček

Principy vyučování cizího jazyka

- **Multisenzoriální vyučování**
  - Propojení zraku, sluchu, hmat a kinestetické vnímání
  - Soustavné kombinování řeči a konkrétních úkolů s obrázky, pohybovými úkoly
- **Komunikativní přístup**
  - Podporování dovedností vnímat mluvčího, rozumět sdělení, vyjádření vlastních pocitů, potřeb, myšlenek
- **Strukturovaný postup**
- **Sekvenční postup**
  - Postup od již osvojeného k novému učivu malými krůčky
- **Kumulativní princip**
  - Zařazování nových poznatků k již osvojeným vědomostem
- **Respektování individuality dítěte**
- **Respektování stylů učení**
- **Mateřská metoda**
  - Vnímání jazyka smysly, nejdříve sluchem